

AVRUPA BİRLİĞİ'Nİ YIKMANIN DAYANILMAZ HAFİFLİĞİ

İlhan ARAS¹

Akademisyenlerin belli çalışma alanlarının olması ve genellikle bir konu/ bölge/ ülke üzerine uzmanlaşmaları beklenmektedir. Ülkelerin akademik kültürü ise bu beklentiyi karşılamakta veya karşılayamamaktadır. Geçmişi araştırırken günümüzü yakından takip etmeye çalışmak da uzmanlaşmanın önemli bir zorunluluğu olmaktadır.

Savaşlar, darbeler, toplumsal hareketler, yoksulluk, terör gibi konularla sık sık anılan Orta Doğu; neden olduğu savaşlar, yarattığı “yeni dünya düzeni” ve “başkanı”, uluslararası hukuku hiçe sayan politikalarıyla ABD; yönetim Őekilleri, saldırgan politikaları ve ABD ile mücadelelerinde “düşmanına” benzeyen politikaları ile Rusya ve in söz konusu olduğunda bütün gelişmeler bu ülkelerin/ bölgelerin varlıklarına ilişkin bir kmsemeye neden olmamaktadır. Konuyu Avrupa Birliği (AB) zelinde değerlendirdiğimizde ise, birçok uzmanlık alanında olmayan bir özellik ne çıkmaktadır. AB, sürekli olarak kendisini yık-maya çalışan medya ve akademi ile birlikte yoluna devam etmektedir.

¹ Doç. Dr., Nevşehir HBV Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü,
E-Posta: ilhanaras@nevsehir.edu.tr

Bu çerçevede, McCormick'in (2013, s. 16) şu hatırlatması dikkat çekicidir:

“Belki hiçbir yayın organının The Economist kadar AB'nin sonunu tahmin etme alışkanlığı yoktur. Mart 1982 kapağında şu kelimelerin yazılı olduğu bir mezar taşı yer almıştır: ‘Avrupa Ekonomik Topluluğu 25 Mart 1957’de doğdu, 25 Mart 1982 bir ayağı çukurda”.

The Economist'in kapağının üzerinden geçen 38 yıl içerisinde AB'nin çok sayıda ekonomik ve siyasi krizle mücadele etmek zorunda kaldığına tanık olduk. Ancak değişmeden kalan tek şey, “Avrupa Birliği dağılıyor”, “Avrupa Birliği parçalanıyor”, “Avrupa Birliği yıkılıyor”, “Avrupa Birliği'nin sonu mu?” vb. şeklinde haberlerin sürekli olarak tekrarlanmasıdır. Geçmişten günümüze bu haberler devam etmektedir. Örneğin, Sovyetler Birliği de zamanında Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun uzun ömürlü olmayacağını iddia etmiştir. Her ne kadar tersi gerçekleşse de AB'nin yıkılması beklentisinin sadece içerden olmadığının tarihsel bir örneği olmuştur (Aras, 2017).

“Avrupa Birliği dağılıyor”, “Avrupa Birliği parçalanıyor”, “Avrupa Birliği yıkılıyor”, “Avrupa Birliği'nin sonu mu?” vb. şeklindeki ifadelerin yanına herhangi bir yıl yazarak Google'da aradığımızda benzer haberlere ulaşmak mümkün olmaktadır. AB Anayasası onaylanmadığında, mülteci krizinden dolayı AB üye devletleri arasında anlaşmazlık çıktığında, Euro krizinde çöken AB üye devlet ekonomilerini kurtarma tartışmaları sırasında ve son olarak COVID-19 salgınında yaşanan gelişmeler sürekli olarak “yıkılın/ dağılan/ çöken” AB üzerinden haberleştirilmiştir. Bu şekilde yazıları kaleme alan yazarların “beklentilerinin” gerçekleşmemesi durumunda yaptıkları ise AB'nin bir krize daha girmesini beklemek ve benzer bir yazıyı tekrar kaleme almak olmuştur.

Herhangi bir “x” devletinin uğraşmak zorunda olduğu onlarca sorun varken, Birleşik Krallık hariç 27 devletin bir araya gelerek sorunsuz bir Birlik yaratmasını beklemek tutarlı bir görüş olmayacaktır. Temelde ekonomik bir yapı olan AB’yi bazı siyasi amaçlara ulaşmaya çalışan bir yapı olarak görmek daha doğru bir yaklaşımdır.

Euro krizinde dağılmasını beklediğimiz AB’nin, daha sonra göçmen akınıyla karşılaştığında dağılmasını beklediğimiz AB’ye dönüşmesi ve günümüzde de COVID-19 salgınıyla dağılmasını beklediğimiz AB halini alması 10 yıl içerisinde olmuştur. Bu kısa süre içerisinde bir şekilde krizlerin üstesinden gelmeye çalışan AB, “beklentileri” karşılayamamıştır.

AB’yi yakından takip edenler, AB’nin günümüzde ekonomik, siyasi, toplumsal, hukuki anlamda birçok krizin içinde olduğunu bilmektedir. Ayrıca AB’yi yakından takip edenler yine bilmektedir ki AB zaten bu krizlerle ayakta kalmaktadır. Her kriz AB’nin eksikliklerini görmesinin ve bütünleşme sürecindeki hızlanmasının itici gücü olmuştur. Örneğin, Euro krizinden sonra atılan ekonomik bütünleşme adımları kriz olmasaydı cesaret edilecek adımlar olamayabilirdi. COVID-19 salgınından dolayı etkilenen üye devlet ekonomileri için yaratılmaya çalışılan fon, krizin olmadığı bir AB’de üye devletlerin ciddi itirazlarıyla karşılaşacaktı. Her kriz ile birlikte, yeni kurumların, yeni fonların, siyasi ve ekonomik bütünleşmeyi derinleştirecek yeni adımların atıldığına şahit oluyoruz. Euro krizinden sonra AB bütünleşmesinde atılan adımlar bunun iyi bir örneğidir.

Avrupa Savunma Topluluğu’nun kurulmasının reddedilmesinden Konsey’deki boş sandalye krizine, AB Anayasası’nın referandumda reddedilmesinden göçmen krizinde patlak veren Schengen sistemindeki krize kadar saymakla bitirilemeyecek kadar kriz 2020’nin AB’sini

yaratmıştır. Üye devletler arasında çıkan anlaşmazlıklardan Costa/ENEL kararına kadar birçok tartışmalı konu AB'yi şekillendirmiştir. Diğer taraftan Avrupa Parlamentosu oturumlarından Avrupa Komisyonu Başkanı seçimlerindeki tartışmalara kadar kriz harici zamanlarda da Birlik içerisinde dinamik bir süreç olduğu görülmektedir. AB'yi durağan bir yapı olarak görmek, AB'nin krizlerle şekillenen bir bütünleşme süreci olduğunu görememeye neden olmaktadır.

AB'nin bir gün dağılması, yıkılması veya sonunun gelmesiyle ilgili kehanetlerde bulunmak, gerçekleşmeyen kehanetler için bedel ödenmediği sürece çok konforlu bir şekilde devam edecektir. Ancak gerçek olan şudur ki AB, bugün kurucu babalarının tanıyamayacağı kadar değişmiş, evrilmiş ve ilerlemiş bir bütünleşme sürecidir. Öyle ki yorum ve analizlerde sıklıkla alaya alınan, basit bir konu olarak görülen bütünleşme süreci dünyadaki tek örnek olmayı sürdürmektedir. Onlarca uluslararası örgüt varken, Avrupa haricindeki devletlerarasında / bölgelerde AB'ye benzer bir "ulusüstü" örgüt kurulamaması da üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur.

AB'yi temelde ekonomik bir yapı ve yavaş ilerleyen bir siyasi bütünleşme süreci olarak kabul etmek başlangıç düzeyinde önemli bir kazanım olacaktır. Aksi takdirde; 1954'te Avrupa Savunma Topluluğu'nun kurulmasının reddedilmesine, ordusu olmamasına, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası alanının hâlâ üye devletlerin egemenliğinde olmasına, Birlik bütçesinden bu alan için önemli bir miktar ayrılmamasına, Birliğin en güçlü devletlerinin II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa güvenliği için NATO'yu yeterli görmesine rağmen AB'yi siyasi olarak zayıf görmek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. AB'yi iddiası olmayan alanlar üzerinden eleştirmek, sürekli sorunlar keşfetmenin önemli bir nedeni olmaktadır.

McCormick'in (2013, ss. 237-239) dikkatimizi çektiği bir konu da AB çalışmalarıdır. Ona göre, akademisyenlerin ve yorumcuların AB'ye odaklandıkları alanlarda başarılı bir bütünleşme gerçekleşmemiştir. Örneğin, AB'nin geçmişinde başarılı olmadığı, çok fazla bütçe ayırmadığı, çok iddialı olmadığı dış politika ve güvenlik alanında çok sayıda çalışma söz konusudur. Buna karşın, tarım gibi başarılı olan, çok fazla yatırım yapılan, bütçeden önemli pay ayrılan bir alanla ilgili sınırlı sayıda çalışma vardır. Ağırlıklı olarak uluslararası ilişkiler çalışmalarının AB'yi iddiası olmadığı, yatırım yapmadığı, bütçeden küçük paylar ayırdığı, henüz karar almanın ulus üstü olmadığı, üye devletlerin egemenlik yetkilerini AB ile paylaşmadığı alanlara odaklanması dikkat çekicidir. AB bütçesinden hangi alana ne kadar ayrıldığı dikkate alındığında AB'yi "iddiası olmadığı" konulardan "eleştirmekten/ yıkmaktan" vazgeçilebilir.

Son olarak, COVID-19 sürecinin bir kez daha "Avrupa Birliği dağılıyor", "Avrupa Birliği parçalanıyor", "Avrupa Birliği yıkılıyor", "Avrupa Birliği'nin sonu mu?" başlıklarıyla birlikte ele alındığını gördük. Buna karşın, AB'yi yakından takip edenler ise önemli bir fon yaratılarak üye devletlerin ekonomik kayıplarının giderileceğini ve bunun üzerinden toplumsal anlamda AB'ye tepkilerin azaltılacağını öngörmüştür.

Bütünleşme tarihi incelenmeden her güncel krizde yıkılması/ dağılması beklenen ve henüz yıkılmayan AB, "kendisini öldürmeyen şeyle güçlenmeye" devam etmektedir.

KAYNAKÇA

- Aras, İ. (2015). *Avrupa Birliği ve Türkiye’de Euroseptisizm: Siyasi Partilere Bakış*, Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Aras, İ. (2017). Sovyetler Birliği Dış Politikasında Avrupa Bütünleşmesi: 1950’li ve 1960’lı Yıllar, *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 299-322.
- McCormick, J. (2013). *Avrupa Birliği’ni Anlamak*, Çev. Yusuf Şahin & Hasan Hüseyin Şahin, Ankara: BigBang Yayınları.